

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 41
Том 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук відповідно до Наказу МОН України від 09.02.2021 № 157 (додаток 4)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вереш М. Т. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гвоздяк О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голик С. В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гжесяк Ян – д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща

Девіцька А. І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Добровольська О. Я. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет

Мафтин Н. В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Павлак Мірослав – д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школа в Коніні, Конін, Польща

Печарський А. Я. – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Попович Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рогач Л. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Томенчук М. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Фабіан М. П. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чендей Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чик Д. Ч. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 10 від 29.08.2025 року.**

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 2178 від 27.06.2024 року. Ідентифікатор медіа R30-04729.

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» (вул. Підгірна, 46, м. Ужгород, 88000, e-mail: official@uzhnu.edu.ua, тел. +38(0312) 61-33-21)

Періодичність: шість разів на рік

Мови видання: українська, англійська, польська, словацька, угорська.

*Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)*

Офіційний сайт видання: www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2025

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Лощинова І.С. СУФІКСАЛЬНИЙ СЛОВОТВІР ОКАЗІОНАЛЬНИХ ІМЕННИКІВ У МОВОТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ.....	9
Остапко О.М., Горбань Г.М., Малінська Г.Д. ОВОЛОДІННЯ МОВОЮ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ТЕКСТІВ ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	15
Регушевська І.А., Ачилова О.Л. НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.....	21
Романчук О.В., Коваль Р.С., Свищ Л.О. РОЛЬ ПРИКМЕТНИКІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАТИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	26
Рошко С.М., Мірченко М.В. СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПОРІВНЯННЯ У РОМАНІ Ю. ВИННИЧУКА «ТАНГО СМЕРТІ».....	31
Середницька А.Я. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ВИБОРУ ОЧНОЇ, ДИСТАНЦІЙНОЇ, ЗМІШАНОЇ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ».....	37
Сімович О.І. «ВОРО́НА І ЗА МО́РЕ ЛІТА́ЛА, ТА ВСЕ-ТАКИ ВОРО́НОВ ВИРТА́ЛА»: ВЕРБАЛЬНИЙ СИМВОЛ ВОРОН У МОВНО-ФОЛЬКЛОРНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (СИМВОЛІКА ПЕРЕХОДУ ТА МЕЖІ).....	42
Трумко О.М., Галайчук О.В. НАРОДНІ ПРОМИСЛИ ТА РЕМЕСЛА ЯК ОСНОВА ПІДРУЧНИКА З ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА.....	49
Турко О.В. ПОРЯДОК СЛІВ ЯК ЗАСІБ МОВЛЕННЄВОГО ВПЛИВУ: КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	55
Філонов М.І. ЛЕКСИКОГРАФІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СУЧАСНОЇ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	60
Хібеба Н.В. ДІАЛЕКТНА КАНВА ТВОРІВ ЮРІЯ КМІТА ЯК МАРКЕР БОЙКІВСЬКИХ ГОВІРОК.....	67
Shyba A.V. LINGUISTIC INTEGRATION OF UKRAINIAN REFUGEES IN LITHUANIA.....	73
Юлдашева Л.П. КОНТРАСТ ЯК СИСТЕМНА ОЗНАКА МОВИ.....	79

РОЗДІЛ 2

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Myronenko T.P., Dobrovolska L.S. IRONY AS A TOOL FOR REFRAMING THE CONTEXT IN JULIAN BARNES'S NOVEL "METROLAND".....	85
Мись Т.І. АРХАЇЗМИ В ЮРИДИЧНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ФУНКЦІОНУВАННЯ, ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ.....	92
Mishchynska I.V. LINGUISTIC STRATEGIES OF BUSINESS DISCOURSE.....	97
Molodcha N.S., Khilkovska A.O. "INVESTMENT, NOT CHARITY!" – INDIRECT FUNDRAISING COMMUNICATION STRATEGIES IN HIGHER EDUCATION LEADERSHIP (CORPUS-ASSISTED DISCOURSE ANALYSIS).....	102
Пеліван О.К., Козак Т.Б., Тупікова Т.В. ІНТОНАЦІЯ РАДОСТІ В УСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ФОРМАЛЬНОМУ І НЕФОРМАЛЬНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	109
Polishchuk G.V. CONVERSATIONAL STRATEGIES OF SPOKEN INTERACTION.....	115
Posokhova A.V. TYPOLOGY AND USAGE OF THE NOMINAL BASES OF THE NEAR-CORE ZONE AREAS, SAFETY, PASSENGERS OF THE AIRPORT CONCEPT (BASED ON THE NOVEL "AIRPORT" BY ARTHUR HALEY).....	123
Szabo O.A., Nad-Kolozhvari E.A. ENGLISH MAJOR STUDENTS' READING HABITS AND STRATEGIES IN LEARNING EFL.....	129
Степанюк Н.В., Калінюк О.О., Кашуба М.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ.....	134

Fedorenko S.V., Isakova Ye.P., Kornyeveva I.O. SEMANTIC RELATIONSHIPS IN THE TERMINOLOGY SYSTEM OF THE U. S. HIGHER EDUCATION (BASED ON THE MATERIALS FROM THE WEBSITES OF THE U. S. HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS).....	140
Шабуніна В.В., Лабенко О.В., Горбаченко А.Л. ГЕЙМІФІКАЦІЯ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	147
Школа І.В., Салюк Б.А. ІРОНІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ БРИТАНСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ: АНАЛІЗ КОМУНІКАТИВНИХ ПРАКТИК НА ПЛАТФОРМІ <i>REDDIT</i>	155
Shramko R.H., Rakhno M.Yu., Kulichenko A.K. ICONIC PHRASES AS LINGUAL AND CULTURAL MARKERS IN THE ENGLISH SCIENCE FICTION OF THE 21 ST CENTURY	159

РОЗДІЛ 3

КЛАСИЧНІ МОВИ. ОКРЕМІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ МОВИ

Васильєва Л.П. ВИОКРЕМЛЕННЯ СПЕЦИФІЧНИХ РИС СЕРБСЬКОЇ І ХОРВАТСЬКОЇ МОВ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ ТА ЇХ ВРАХУВАННЯ В РЕАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ СПІЛКУВАННЯ.....	165
Карбовнік І.В., Пилипів О.Г., Савула А.М. ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ ВЕТЕРИНАРНОГО АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТИ.....	171

РОЗДІЛ 4

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ І ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Палатовська О.В., Мінєнкова Н.Є., Ващенко О.О. <i>СИНИЙ/БЛАКИТНИЙ КОЛІР</i> У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ НА ПЕРЕХРЕСТІ ПЕРЦЕПЦІЇ, МОВИ, КУЛЬТУРИ І ДОВКІЛЛЯ.....	179
Приймачок О.І. ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА В СУЧАСНОМУ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОМУ ДИСКУРСІ	186
Смерчко А.А., Нісаноглу Н.Г. МОРФОЛОГІЧНІ ТА СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МИНУЛОГО ЧАСУ В ТИПОЛОГІЧНО ВІДМІННИХ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЛЬСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ).....	192
Степанов Є.М., Ван Чжунчжен. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ТА КИТАЙСЬКОЇ АБРЕВІАЦІЇ: УНІВЕРСАЛЬНЕ І СПЕЦИФІЧНЕ.....	198

РОЗДІЛ 5

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Вегеш А.І. МОТИВИ ТВОРЕННЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ АНТРОПОНІМІВ (ПОЗИВНИХ) У РОМАНІ «ІМЕНІ СКОВОРОДИ» ВЛАДИСЛАВА ІВЧЕНКА.....	206
Галів У.Б., Зимомря М.І. ІДЮСТИЛЬ ОЛЕСЯ ДЯКА: ХУДОЖНІ ЗАСОБИ ПОЕТИКИ.....	213
Ступницька Н.М., Ленська О.О. КОНЦЕПТОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА РОМАН ДЖОНА БОЙНА «ХЛОПЧИК У СМУГАСТІЙ ПІЖАМІ».....	222
Томбулатова І.І. THE MOTIF OF MADNESS IN CONTEMPORARY POETRY.....	227

РОЗДІЛ 6

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Ковальова І.О. ДІАЛОГ ЗНАКІВ І СМИСЛІВ: ГЕРМЕНЕВТИКА ТА СЕМІОТИКА В СУЧАСНОМУ АНАЛІЗІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	231
Скорина Л.В. ІДЕОЛОГІЧНІ ПРИСВЯТИ Й СИМВОЛІЧНИЙ КАПІТАЛ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА 1920–1930 РОКІВ).....	236
Староста О.І. ВІРШІ-ПОРТРЕТИ У ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА САМІЙЛЕНКА: ГЕНОЛОГІЧНИЙ І ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ.....	243
Уманська Т.О. НАРАТОР У СТРУКТУРІ НАРАТИВУ ФІЛОСОФСЬКИХ РОМАНІВ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ, ГАЛИНИ ПАГУТЯК, ГАЛИНИ ТАРАСЮК.....	249
Харук А.В. МІФОЛОГІЗМ РОМАНУ ДАРИ КОРНІЙ «ПРИГОДИ ЗМІЯ БАГАТОГОЛОВОГО. ДІТИ СОНЦІВНИ Й МОЛОДИЛЬНІ ЯБЛУКА»	257

РОЗДІЛ 7**ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

Білик Н.Д. СПЕЦИФІКА ЕКФРАЗИСІВ У ПОВІСТІ ДЖОНА ФАУЛЗА «ВЕЖА З ЧОРНОГО ДЕРЕВА».....	264
Євченко О.В. ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ НЕГАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОБУДОВИ В ОПОВІДАННІ Е. М. ФОРСТЕРА «МАШИНА ЗУПИНЯЄТЬСЯ».....	272
Михайленко В.В., Голованюк В.А., Сорочан А.М. КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ДЖ. С. ФОЕРА «ВСЕ ЯСНО (ПОВНА ІЛЮМІНАЦІЯ)».....	279
Москальов Д.П., Луцюк М.В., Овсяннікова С.С. МОДИФІКАЦІЯ ЖАНРОВОЇ МОДЕЛІ КІБЕРПАНКУ У КИТАЙСЬКОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЧЕНЬ ЦЮФАНЯ «СМІТТЄВИЙ ПРИЛИВ».....	283
Ніколенко К.С. РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОГО РОМАНУ В КАНАДІ.....	290
Фокіна С.О. ДИСКУРСИВНІ КОНТЕКСТИ КАЛПТИЧНОЇ ЕСТЕТИКИ ТА ОБРАЗУ НІМФИ КАЛПСО В ЛІРИЧНОМУ СЮЖЕТІ ДАНИ РАНГІ.....	297

РОЗДІЛ 8**ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ**

Тичініна А.Р. ТИПОЛОГІЯ КАТАРСИСУ: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ВИТОКИ Й СУЧАСНІ МОДЕЛІ РЕЦЕПЦІЇ.....	302
---	-----

РОЗДІЛ 9**ФОЛЬКЛОРИСТИКА**

Гафич Г.С. ВЕСІЛЬНІ ЛАДКАНКИ ДО БАРВІНКУ – ОСОБЛИВИЙ МАРКЕР БОЙКІВСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ.....	311
Тендітна Н.М. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ГРИ «ХТО ЗА МАСКОЮ?» ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК У ЗЗСО ТА ЗВО.....	319

РОЗДІЛ 10**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЛОЛОГІЇ**

Kovalova K.O., Lesnevskaya K.V., Stashuk T.I., Yasnitska H.V. INTEGRATION OF ENGLISH IT TERMINOLOGY INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE SPACE.....	324
--	-----

CONTENTS

SECTION 1

UKRAINIAN LANGUAGE

Loshchynova I.S. SUFFIXAL DERIVATION OF OCCASIONAL NOUNS IN THE LINGUISTIC CREATIVITY OF WRITERS FROM THE DNIPROPETROVSK REGION.....	9
Ostapko O.M., Horban H.M., Malinska H.D. MASTERING THE LANGUAGE OF THE SPECIALTY IN THE PROCESS OF LEARNING TO READ PROFESSIONAL TEXTS IN UKRAINIAN LANGUAGE CLASSES BY FOREIGN STUDENTS OF TECHNICAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION.....	15
Rehushevska I.A., Achylova O.L. THE MODERN APPROACHES TO TEACHING UKRAINIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES.....	21
Romanchuk O.V., Koval R.S., Svyshch L.O. ADJECTIVES IN PROFESSIONAL COMMUNICATION TRAINING.....	26
Roshko S.M., Mirchenko M.V. SEMANTIC AND SYNTACTIC MEANS OF EXPRESSING THE CATEGORY OF COMPARISON IN YURIY VYNNYCHUK'S NOVEL "TANGO OF DEATH".....	31
Serednytska A.Ya. RESEARCH ON STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS THE CHOICE OF FULL-TIME, DISTANCE, BLENDED FORM OF ORGANIZATION IN THE COURSE "UKRAINIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES".....	37
Simovych O.I. "VORÓNA I ZA MÓRE LITÁLA, TA VSE-TAKY VORÓNOV VYRTÁLA": THE VERBAL SYMBOL OF THE RAVEN IN THE LINGUISTIC AND FOLKLORIC WORLDVIEW (SYMBOLISM OF TRANSITION AND BOUNDARY).....	42
Trumko O.M., Halaichuk O.V. FOLK ARTS AND CRAFTS AS A BASIS FOR A TEXTBOOK ON LINGUISTIC AND COUNTRY STUDIES.....	49
Turko O.V. WORD ORDER AS A MEANS OF LINGUISTIC INFLUENCE: COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC ASPECTS.....	55
Filonov M.I. LEXICOGRAPHIC REPRESENTATION OF MODERN SPORTS TERMINALLEXICS IN UKRAINIAN.....	60
Khibeba N.V. THE DIALECTAL FRAMEWORK OF YURIY KMIT'S WORKS AS A MARKER OF BOYKO DIALECTS.....	67
Shyba A.V. LINGUISTIC INTEGRATION OF UKRAINIAN REFUGEES IN LITHUANIA.....	73
Yuldasheva L.P. CONTRAST AS A SYSTEMIC FEATURE OF LANGUAGE.....	79

SECTION 2

GERMANIC LANGUAGES

Myronenko T.P., Dobrovolska L.S. IRONY AS A TOOL FOR REFRAMING THE CONTEXT IN JULIAN BARNES'S NOVEL "METROLAND".....	85
Mys T.I. ARCHAISMS IN LEGAL ENGLISH: FUNCTIONING, CHALLENGES AND ADAPTATION STRATEGIES.....	92
Mishchynska I.V. LINGUISTIC STRATEGIES OF BUSINESS DISCOURSE.....	97
Molodcha N.S., Khilkovska A.O. "INVESTMENT, NOT CHARITY!" – INDIRECT FUNDRAISING COMMUNICATION STRATEGIES IN HIGHER EDUCATION LEADERSHIP (CORPUS-ASSISTED DISCOURSE ANALYSIS).....	102
Pelivan O.K., Kozak T.B., Tupikova T.V. INTONATION OF JOY IN ENGLISH DIALOGICAL FORMAL AND INFORMAL DISCOURSE.....	109
Polishchuk G.V. CONVERSATIONAL STRATEGIES OF SPOKEN INTERACTION.....	115
Posokhova A.V. TYPOLOGY AND USAGE OF THE NOMINAL BASES OF THE NEAR-CORE ZONE <i>AREAS, SAFETY, PASSENGERS</i> OF THE AIRPORT CONCEPT (BASED ON THE NOVEL "AIRPORT" BY ARTHUR HALEY).....	123
Szabo O.A., Nad-Kolozhvari E.A. ENGLISH MAJOR STUDENTS' READING HABITS AND STRATEGIES IN LEARNING EFL.....	129

Stepaniuk N.V., Kaliniuk O.O., Kashuba M.V. THE FUNCTIONING OF AMERICAN SLANG IN MODERN ENGLISH-LANGUAGE PRESS.....	134
Fedorenko S.V., Isakova Ye.P., Kornyeieva I.O. SEMANTIC RELATIONSHIPS IN THE TERMINOLOGY SYSTEM OF THE U. S. HIGHER EDUCATION (BASED ON THE MATERIALS FROM THE WEBSITES OF THE U. S. HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS).....	140
Shabunina V.V., Labenko O.V., Horbachenko A.L. GAMIFICATION IN TEACHING ENGLISH AS A MEANS OF MOTIVATION IN AN ACADEMIC ENVIRONMENT.....	147
Shkola I.V., Saliuk B.A. IRONY AS AN ELEMENT OF BRITISH LINGUOCULTURE: AN ANALYSIS OF COMMUNICATIVE PRACTICES ON <i>REDDIT</i>	155
Shramko R.H., Rakhno M.Yu., Kulichenko A.K. ICONIC PHRASES AS LINGUAL AND CULTURAL MARKERS IN THE ENGLISH SCIENCE FICTION OF THE 21 ST CENTURY	159

SECTION 3

CLASSICAL LANGUAGES. SOME INDO-EUROPEAN LANGUAGES

Vasylieva L.P. IDENTIFYING SPECIFIC FEATURES OF THE SERBIAN AND CROATIAN LANGUAGES AT THE LEXICAL LEVEL AND TAKING THEM INTO ACCOUNT IN REAL COMMUNICATION SITUATIONS.....	165
Karbovnik I.V., Pylypiv O.H., Savula A.M. LATIN TERMINOLOGY OF VETERINARY OBSTETRICS AND GYNECOLOGY: LEXICAL-SEMANTIC AND SYNTACTIC FEATURES.....	171

SECTION 4

COMPARATIVE, HISTORICAL AND TYPOLOGICAL LINGUISTICS

Palatovska O.V., Minienkova N.Ye., Vashchenko O.O. <i>BLUE/LIGHT BLUE</i> IN SLAVIC LANGUAGES AT THE CROSSROADS OF PERCEPTION, LANGUAGE, CULTURE AND ENVIRONMENT.....	179
Prymachok O.I. SLAVIC LINGUISTICS ISSUES IN MODERN POPULAR SCIENCE DISCOURSE.....	186
Smerchko A.A., Nisanohlu N.H. MORPHOLOGICAL AND SYNTACTIC MEANS OF PAST TENSE EXPRESSION IN TYPOLOGICALLY DIFFERENT LANGUAGES (ON THE MATERIAL OF POLISH AND ENGLISH LANGUAGES).....	192
Stepanov Ye.M., Van Chzhunchzhen. COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINIAN AND CHINESE ABBREVIATION: UNIVERSAL AND SPECIFIC FEATURES.....	198

SECTION 5

LITERATURE STUDIES

Vehesh A.I. MOTIVES FOR CREATING PROPER NAMES OF THE LITERARY HEROES (CALL SIGNS) IN THE NOVEL “IN THE NAME OF SKOVORODA” BY VLADYSLAV IVCHENKO.....	206
Haliv U.B., Zymomria M.I. OLES DYAK'S IDIOSTYLE: ARTISTIC MEANS OF POETICS.....	213
Stupnytska N.M., Lenska O.O. THE CONCEPTUAL VIEW ON THE NOVEL OF JOHN BOYNE “THE BOY IN THE STRIPED PYJAMAS”.....	222
Tombulatova I.I. THE MOTIF OF MADNESS IN CONTEMPORARY POETRY.....	227

SECTION 6

UKRAINIAN LITERATURE

Kovalova I.O. THE DIALOGUE OF SIGNS AND MEANINGS: HERMENEUTIC AND SEMIOTIC APPROACHES IN THE CONTEMPORARY STUDY OF UKRAINIAN LITERATURE.....	231
Skoryna L.V. IDEOLOGICAL DEDICATIONS AND SYMBOLIC CAPITAL (BASED ON THE MATERIAL OF UKRAINIAN LITERATURE OF THE 1920S–1930S).....	236
Starosta O.I. PORTRAIT POEMS IN VOLODYMYR SAMIILENKO'S WORKS: GENEALOGICAL AND TYPOLOGICAL ASPECTS.....	243
Umanska T.O. NARRATOR IN THE NARRATIVE STRUCTURE OF PHILOSOPHICAL PROSE BY MYROSLAV DOCHYNTS, HALYNA PAGUTYAK, HALYNA TARASYUK.....	249

Kharuk A.V. MYTHOLOGISM IN DARYA KORNIY'S NOVEL "THE ADVENTURES OF THE MANY-HEADED SERPENT: THE CHILDREN OF SONTSIVNA AND THE REJUVENATING APPLE".....	257
---	-----

SECTION 7

LITERATURE OF FOREIGN COUNTRIES

Bilyk N.D. EKPHRASIS CHARACTERISTICS IN JOHN FOWLES'S NOVELLA "THE EBONY TOWER".....	264
Yevchenko O.V. MEANS OF CREATING A NEGATIVE SOCIAL STRUCTURE IN E. M. FORSTER'S STORY "THE MACHINE STOPS".....	272
Mykhailenko V.V., Holovaniuk V.A., Sorochan A.M. THE CONCEPT OF NATIONAL IDENTITY IN J. S. FOER'S NOVEL "ALL IS CLEAR (TOTAL ILLUMINATION)".....	279
Moskalov D.P., Lutsiuk M.V., Ovsyannikova S.S. MODIFICATION OF THE CYBERPUNK GENRE MODEL IN THE CHINESE SOCIO-CULTURAL CONTEXT BASED ON THE MATERIAL OF CHEN QIUFAN'S NOVEL "WASTE TIDE".....	283
Nikolenko K.S. THE DEVELOPMENT OF THE REGIONAL NOVEL IN CANADA.....	290
Fokina S.O. DISCURSIVE CONTEXTS OF CALYPTIC AESTHETICS AND THE IMAGE OF THE NYMPH CALYPSO IN DANA RANGA'S LYRICAL PLOT.....	297

SECTION 8

LITERARY THEORY

Tychinina A.R. TYPOLOGY OF CATHARISSIS: HISTORICAL-PHILOSOPHICAL ORIGINS AND MODERN MODELS OF RECEPTION.....	302
--	-----

SECTION 9

FOLKLORISTICS

Hafych H.S. WEDDING LADKANKAS TO PERIWINKLE – A DISTINCTIVE MARKER OF BOYKO TRADITION.....	311
Tenditna N.M. TECHNIQUE OF USING THE GAME "WHO IS BEHIND THE MASK?" WHEN STUDYING UKRAINIAN FOLK TALES IN ISSCE AND ISHE.....	319

SECTION 10

CURRENT ISSUES OF PHILOLOGY

Kovalova K.O., Lesnevska K.V., Stashuk T.I., Yasnitska H.V. INTEGRATION OF ENGLISH IT TERMINOLOGY INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE SPACE.....	324
--	-----

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ДЖ. С. ФОЕРА «ВСЕ ЯСНО (ПОВНА ІЛЮМІНАЦІЯ)»

THE CONCEPT OF NATIONAL IDENTITY IN J. S. FOER'S NOVEL “ALL IS CLEAR (TOTAL ILLUMINATION)”

Михайленко В.В.,

orcid.org/0000-0001-6620-0441

кандидат філологічних наук,

*старший викладач кафедри зарубіжної літератури та основ риторики
Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Голованюк В.А.,

orcid.org/0009-0006-3010-1111

викладач вищої категорії,

*старший викладач кафедри зарубіжної літератури та основ риторики
Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Сорочан А.М.,

orcid.org/0009-0004-4210-4972

спеціаліст першої категорії,

*викладач кафедри зарубіжної літератури та основ риторики
Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

У статті, на матеріалі роману американського письменника Джонатана Сафрана Фоера «Все ясно (Повна ілюмінація)», проаналізовано концепцію національної ідентичності, з'ясовано, що герої його роману, обпалені реальними історичними трагедіями, намагаються віднайти власне «Я» та місце у суспільстві.

Варто зазначити, що однією з форм розкриття проблеми самоідентифікації виступає діалог минулого і сьогодення.

Зауважимо, що питання національної ідентичності та її тлумачення в літературі – актуальна проблема, яка потребує детального вивчення та комплексного аналізу. Адже в сучасному світі кожен опиняється перед вибором: слідувати ідеалам сучасності чи приймати за основу культуру і цінності, які зберігають національно-етнічні особливості народу.

Основну увагу звернено на ключові складові національної ідентичності, які порушуються у романі «Все ясно (Повна ілюмінація)».

Герої роману намагаються збагнути суть ідентичності, не знаючи власного коріння і витоків. Основний зміст тексту яскраво розкрито у листуванні юнаків, котрі подорожують Україною.

Роман Дж. Фоера «Все освітлено» виділяється складною структурою оповіді. Дж. Фоер розпочинає свій роман знайомством з Алексом. Оповідь ведеться від першої особи, герой сам розповідає про себе.

Роман написано у формі роман-подорож, де американський єврей Джонатан Фоер подорожує Україною, їде до міста Трохимброд з метою знайти жінку, що врятувала його діда під час Другої Світової війни. Його супроводжує перекладач, одесит Олександр (Алекс) Перчов, який разом зі своїм дідусем допомагають американцю у його пошуках. Зауважимо, що ці два персонажі виступають основними, але не єдиними, крізь призму яких читач сприймає усю оповідь.

Варто зазначити, що наскрізною ниткою роману є проблема індивідуального вибору людиною власного існування, своєї історії і вона характерна для усіх провідних героїв роману.

Ключові слова: національна ідентичність, проблема самоідентифікації, наратор, прототип, текстовий світ, категорія часу.

The article, based on the material of the novel by the American writer Jonathan Safran Foer, «All Illuminated» clarifies the concept of national identity. The heroes of his novel, burned by real historical tragedies, try to find their own «I» and place in society. It is worth noting that the issue of national identity and its interpretation in literature is a topical problem that requires detailed study. It should be noted that in the work of each narrator, the issue of national identity is raised in one way or another, which, in turn, becomes the subject of research by many scholars. The work of J. S. Foer is no exception, in particular, through the prism of the novel «All Illuminated», the reader deeply understands the past, penetrates the multifaceted world in which ancestors lived, and therefore realizes the influence of the past on national identity through the prism of time.

The novel «All Clear (Full Illumination)» brought the writer great fame and was translated into many languages. «All Clear (Full Illumination)» is a kind of journey into antiquity, into the depths of the historical past. J. S. Foer uses the genre of autobiography, the main character is the prototype of the author himself. Actually, the artist's grandfather also lived in Ukraine, and his grandson must have known everything about him.

It is worth noting that the thread running through the novel is the problem of a person's individual choice of his own existence, his own history, and it is characteristic of all the leading heroes of the work.

Ded and Augustina-Lista are eyewitnesses of everything that happens in Trokhymbrod. The narrator immerses them deeper and deeper into the past, appeals to consciousness, revealing the secrets of what happened once.

The issue of national identity, the development of the human personality can be explored and analyzed by analyzing the image of grandfather Alex (Olexander) Perchov, who is simply called Ded. The problems of self-identification and self-affirmation become as urgent for him as they were for the American Jonathan. He is forced to return to the past and, finally, decide who he is.

Key words: national identity, problem of self-identification, narrator, prototype, textual world, category of time.

Постановка проблеми. Поняття національної ідентичності є визначальне і важливе при вивченні витоків національної ідеї.

Єдиного підходу, щодо поняття «національна ідентичність» не існує. Зокрема Е. Сміт виділяє дві моделі національної ідентичності: західна та східна. Він зазначає, що «...відповідно до західної моделі нації є культурними спільнотами, члени яких об'єднані історичною пам'яттю, міфами, символами і традиціями. «Навіть там, де держава дозволяє існувати новим іммігрантським спільнотам із властивою їм історичною культурою, минає кілька поколінь, перш ніж нащадків іммігрантів допустять (наскільки взагалі допускають) до кола «нації» та її історичної культури через національні інститути гуртування мас» [3, с. 21]. Східна (або етнічна) концепція є більш вузькою.

Зауважимо, що у творчості кожного наратора так чи інакше порушується питання національної ідентичності, що, у свою чергу, стає **предметом дослідження багатьох учених.**

Не є виключенням і творчість Джонатана Сафрана Фоера, зокрема, крізь призму роману «Все освітлено» читач глибоко осмислює минуле, проникає у багатогранний світ, в якому жили предки, а відтак, усвідомлює вплив минулого на національну ідентичність через пройдений час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

До питання вивчення національної ідентичності зверталися відомі дослідники: Л. Алкоф, К. Аппія, Х. Арентс, Д. Батлер, Д. Варнке, Б. Веччі, М. Гайдеггер, Е. Гіденс, С. Голл, Е. Сміт, П. Рікер, Ч. Тейлор, М. Фуко та ін. Роман Дж. Фоера «Все освітлено» став предметом вивчення й українських дослідників, а саме: О. Бежана, Т. Денисової, Т. Остапчук, Т. Потніцева, Ю. Ткачука.

Постановка завдання. Мета статті полягає в аналізі роману Дж. С. Фоера «Все ясно (Повна ілюмінація)» з погляду його розуміння тих складових, які вибудовують власну концепцію національної ідентичності. Визначити роль митця у висвітленні ментальних рис народу.

Виклад основного матеріалу. Е.Д. Сміт у монографії «Культурні основи націй», аналізуючи національну ідентичність стверджує: «Безперечно, на рівні індивіда національність – тільки одна з багатьох ідентичностей, але це та,

яка часто може бути найголовнішою і визначальною» [4, с. 47]. Він цілком слушно зазначає, що для нації «характерна культурна і (або) політична ідентичність» [4, с. 43]. Національна ідентичність багатовимірна за своєю суттю. Поділяємо твердження Л. Сірик, що «...вона (національна ідентичність) стосується таких понять, як обов'язок, зрада власної особистості, вірність батьківщині й моральним законам» [2, с. 20]. Отже, це поняття має об'єднувати два виміри: громадянський або територіальний та етнічний (генеалогічний).

Говорячи про концепцію національної ідентичності у романі «Все ясно (Повна ілюмінація)» варто коротко окреслити головні аспекти життя-пису митця. Бо роман певною мірою є автобіографічним. Дж. С. Фоер – американець у другому поколінні. Він з'явився на світ у єврейсько-американській родині 1977 року, виріс у Нью-Йорку, закінчив Принстонський університет, де навчався майстерності літератора. Писав новели, що здобували премії, «освоїв» різні професії. На 22-му році життя емігрував до Америки, а далі – до Східної Європи, аби віднайти свій родові та написати про це хронікальний репортаж. Зазначимо, що ніяких точних відомостей йому дізнатися не вдалося, проте надзвичайно швидко Дж. С. Фоер «приступив» до художньої прози.

Роман «Все ясно (Повна ілюмінація)» приніс літератору велику славу, був перекладений багатьма мовами.

Варто зауважити, що назву роману інтерпретують по-різному «Все ясно», «Повна ілюмінація», «Світ навколо», «Все освітлено»... На наш погляд, вдалий переклад українською здійснив Ростислав Семків «Все ясно (Повна ілюмінація)». Тож матеріалом для аналізу слугує автобіографічний роман у його перекладі.

Роман «Все ясно (Повна ілюмінація)» отримав багато схвальних відгуків. Зокрема Джеффри Еуженідес зазначає: «Дж. С. Фоер написав блискучий перший роман про пошуки своєї родинної історії – цього найближчого й найзагадковішого таїнства – і впорався з цим із великим гумором, симпатією, шармом і відвагою. Кожна сторінка пройнята світлом» [2, с. 21]. Позитивну рецензію напише й вчителька автора, відома письменниця

Дж. К. Фоер «Усе освітлено» – роман, сповнений чудесами магічними і рукотворними. Дж. С. Фоер виявився здатним на блискучу словесну еквілібристику, але що ще важливіше, молодий автор глибоко занурюється в обрану тему. «Він завоює ваше захоплення і розіб'є ваше серце» [2, с. 21].

«Все ясно (Повна ілюмінація) – це своєрідна мандрівка у давнину, у глибину історичного минулого. Дж. С. Фоер використовує жанр автобіографії, головний герой – прототип самого автора. «Мене привели на світ 1977 року, як і героя цієї історії. Якшо чесно, то життя моє – нормальне собі життя...» [1, с. 1]. Власне, у самого митця дідусь теж жив в Україні і про нього онук мав знати усе достамено. «Мого Діда привели на світ в Одесі 1918 року. З України він не виїжджав. Найдалі він був у Києві...» [1, с. 2].

Герой роману, Олександр, мандрує шляхами України і намагається знайти Трохимбріг та жінку, яка врятувала його діда. «Ми розробили план, за яким мали підібрати героя нашої повісті у Львові на вокзалі 2 липня о третій годині. Далі, за планом, два дні мали теліпатися довкола Луцька. «Луцьк? – запитав Дед. – Ти ж не казав, що то буде Луцьк». «Так, Луцьк!» – відповів Батя. Дед потону в роздумах... Він шукає, звідки родом його дід, – пояснив Батя, – а ще якусь Августину, яка врятувала цього діда на війні. Хочє написати книжку про село свого діда» [1, с. 2].

Україна для Дж.С. Фоера – екзотична та таємнича варварська земля, мандруючи якою, герой розмірковує про руйнацію життєвих ілюзій, про сенс життя, про втрачені родинні зв'язки, стосунки. Тобто, подорож Україною – це мрія та бажання об'єднати родину, знайти себе, своє коріння, цінності, розставити пріоритети.

Варто зазначити, що наскрізною ниткою роману є проблема індивідуального вибору людиною власного існування, своєї історії і вона характерна для усіх провідних героїв роману.

Дед і Августина-Ліста – очевидці усього, що відбувається у Трохимброді. Наратор усе глибше і глибше занурює їх у минуле, апелює до свідомості, відкриваючи таємниці того, що відбувалося колись.

Герої Фоера стають свідками страшного геноциду. Саме Августина – джерело знань про ті події, повода для кожного, хто намагається віднайти власне «Я». Вона уособлює живу пам'ять про страшні злочини – винищення євреїв під час війни. Її оселя – «скриня» минулих часів, яка вмістила все, що залишилося. Спогади, фотографії, речі, – Августина оживляє душі тих людей, котрі відродити неможливо. «... Стін не було видно, за вели-

кою кількістю фотографій. Здавалося, що то були фото різних сімей, хоча я примітив, що деякі люди траплялися на фото частіше одного-двох разів... Там була купа ящиків, доверху закиданих різними предметами... По боках цих ящиків були надписи. З ящика, на якому було написано ВЕСІЛЛЯ ТА ІНШІ СВЯТКУВАННЯ, стирчав шмат білої тканини. Ящик ПРИВАТНЕ: ОСОБИСТІ КНИГИ/ЩОДЕННИКИ/ ЗАМІТКИ/... А деяких назв я взагалі не зрозумів, наприклад, ящик ТЕМРЯВА або он той, на передній панелі якого нашкрябано олівцем СМЕРТЬ ПЕРВІСТКА. А на верхівці цього хмарочосу ящиків стояв ящик із написом ПИЛ...» [1, с. 31].

Доцільно, на нашу думку, зазначити й те, що назва роману Дж. Фоера теж знакова або ж навіть символічна. Сюжет побудовано на розгадуванні секретів минулого, поверненню втраченої пам'яті та прагненні до самоідентифікації.

Символічним, вважаємо, є поєднання понять «темрява/світло» у назві роману. На нашу думку місто Трачіброд є символом втраченої пам'яті, порожнечі та пільми. Місто зазнало великої руйнації у часи Другої світової війни. «Воно завжди таке, завжди темне», – говорить Ліста.

Забута історія, понівечена пам'ять для Дж. Фоера – це пільма. А для повноцінного існування потрібне світло. Основна місія героїв – освітити темряву незнання світлом правди про своє історичне минуле.

Зазначимо, що у романі «Усе освітлено» діалог є органічною формою вираження основних принципів та ідей. Роман побудовано на діалозі, який відбувається через листування між головними героями – Джонатаном і Алексом, які є представниками сучасного покоління. Кожен із них – оповідач своєї неповторної історії «12 грудня 1997. Дорогий Джонатан. Вітання з України. Я тільки що отримав твого листа й перечитав його багато разів, не рахуючи тих частин, які я ще й окремо читав Ігорчику... Нічого не можу сказати, крім того, що твої нові епізоди нам обом сподобалися...» [1, с. 38] «...Я присилатиму тобі шматки моєї історії і благаю тебе (Ігорчик теж благає), щоб ти продовжував присилати нам свої частини...» [1, с. 44].

Джонатан пише роман про історичне минуле Трачіброда, Алекс – про подорож у минуле та перевтілення героїв.

Варто зазначити, що обидві оповіді взаємопереплетені, формують власний позасюжетний діалог, розкривають та доповнюють одна одну. Листи – це не просто розповідь, це спілкування, що має у своїй основі історію любові, зради, смерті.

Питання національної ідентичності, розвиток людської особистості можна дослідити й аналізуючи образ діда Алекса (Олександра) Перчова, якого називають просто Дедом. Проблеми самоідентифікації та самоствердження стають для нього такими ж нагальними, як і для американця Джонатана. Він вимушений повернутися до минулого і, нарешті, вирішити, хто ж він є.

Зауважимо, що образ Деда, протилежний Августині, бо зовсім по-іншому усвідомлює він історію й закони буття. Образ Деда концептуалізує повну деградацію людської особистості, втрату здатності відчувати, любити, співпереживати, вірити.

Дед намагається забути про минуле, про зраду своїх односельців, про своє коріння, про те, що він єврей. Він пройде важкий шлях самопізнання і самоідентифікації, усвідомить усю жорстокість власних дій. Отже, «освітлення», якого зазнає Дед дозволило примиритися минулому та совісті.

На початку роману Дед зневажав Джонатана лише з однієї причини: бо хлопець – єврей. Ненависть вихльостувала в тиради: «... Я ненавижу Львів! Я ненавижу Луцьк! Я ненавижу єврея на задньому сидінні машини, яку я тоже ненавижу!...» [1, с. 12]. «...Семмі Дейвіс Молодший був євреєм». – «Та ви що, це неможливо?!» – здивувався я... Семмі Дейвіс Молодший ніколи не був жидом! – заверещав Дед, – він був негром з групи «Рет пек»!...» [1, с. 12].

Зустріч Деда з Августиною-Лістою змушує пам'ять повернути в минуле, зазирнути у глибину душі і, врешті-решт, визнати жажливі помилки прежитого. З цього випробування він вийде зовсім іншим. Примирення, якого зазнає

Дед, поверне його ідентичність і можливість відчувати щастя.

Вважаємо, що Дед і Алекс проходять шлях самоідентифікації досягнувши ідентичності. Алекс не тільки змінює власне життя, він наповнює його сенсом справжніх цінностей через здобуту ідентичність.

«Освітлення», якого зазнає дід, полягало не тільки у розкритті таємниці, а й у тому, що воно дало можливість примиритися минулому та історії діда.

Алекс вперше, за багато років, відчув, що він любить діда і пишається ним. Варто зазначити, що саме Алекса Дж. Фоер вибирає на роль «героя-зміни». Фіксація як історичної, так і національної пам'яті є нерозривним фактором у процесі самоідентифікації, відмова від минулого призводить до метаморфоз.

Герой, на початку роману, розповідає про себе різноманітні історії: хвастається, як багато грошей він має, як користується прихильністю жінок і як весело проводить час у найкращих барах Одеси.

Висновки. Отже, тема увіковічнення минулого частково визначила будову роману: вчинки та переживання героїв проходять крізь призму пошуків людини свого минулого, пам'яті про нього.

Дж. Фоер у романі «Все ясно» на прикладі власних героїв доводить, що тільки через примирення та сприйняття минулого можна зберегти зв'язок поколінь і саме цей зв'язок є необхідною умовою самоідентифікації. Варто зазначити, що особливістю фоєрівського діалогу минулого і сьогодення в тому, що це діалог поколінь. Спогади героїв є засобами реалізації цього діалогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ростислав Семків. Все ясно (Повна ілюмінація). Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=4173>
2. Сірик Л. Моральні аспекти української еміграційної поезії. *Слово і час*. 2004. № 2. С. 20–24.
3. Сміт Е. Д. Національна ідентичність. Київ: *Основи*, 1994. 224 с
4. Сміт Е. Д. Культурні основи націй: ієрархія, заповіт і республіка. Київ: *Темпора*, 2010. 311 с.